

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

P. de Bes (JA21)

(d.d. 21 november 2025)

Nummer

4323

Onderwerp

Afwezigheid van Landbouwvisie en gevolgen voor omgevingsbeleid

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Tijdens de commissievergadering op vrijdag 14 november (Statencommissie Ruimte en Milieu - Herziening Omgevingsbeleid) maakte GS duidelijk dat er geen de Landbouwvisie meer naar de Staten komt. Dit zorgde bij onze fractie voor veel verwarring omdat deze visie eerder en herhaaldelijk door GS is toegezegd. In plaats daarvan komt GS in januari 2026 met een Uitvoeringsagenda landbouw. Tegelijkertijd werkt GS wél aan een Voedsel(transitie)visie en worden onderdelen van het omgevingsbeleid aangepast.

Dit roept vragen op over de beleidsmatige samenhang, de ruimte voor landbouwtransitie en de democratische legitimatie van deze keuzes.

Toezegging en uitvoeringsagenda

1. en 2. Waarom heeft GS ervoor gekozen om geen Landbouwvisie op te stellen, terwijl dit eerder aan Provinciale Staten is toegezegd? Hoe rijmt GS dit met het feit dat er in januari 2026 wél een Uitvoeringsagenda landbouw wordt gepresenteerd?

Antwoord

Landbouw is als beleidsopgave integraal onderdeel van het omgevingsbeleid. De Uitvoeringsagenda Landbouw geeft uitwerking aan de drie maatregelen die voor het beleidsdoel 5.2 Toekomstbestendige landbouw zijn opgenomen in het Omgevingsprogramma. De uitvoeringsagenda betreft dus de realisatie van het bestaande landbouwbeleid, zoals dat is opgenomen in het omgevingsbeleid.

Ons is geen toezegging van een separate landbouwvisie bekend. Op 14 november 2024 bent u met een lid GS-brief "Update proces landbouwkoers Zuid-Holland" (PZH-2024-860753344) geïnformeerd over de uitwerking van het landbouwbeleid in het Omgevingsbeleid Herziening 2024. Vervolgens heeft u met een GS-brief van 17 december 2024 (PZH-2024-864375015) het "Bespreekstuk Landbouwkoers 2025: Aanzet tot Uitvoeringsprogramma Landbouw" ontvangen. Met dit bespreekstuk bent u geïnformeerd over de landbouwkoers en de beoogde vervolgutwerking hiervan naar een Uitvoeringsagenda Landbouw.

Het is steeds onze intentie geweest om het landbouwbeleid verder te ontwikkelen als onderdeel van ons omgevingsbeleid. Daarbij zien wij beleidsontwikkeling als een continu proces, wat zeker voor een complex en ingrijpend onderwerp als landbouw, zorgvuldig moet gebeuren. Beleidsontwikkeling evenals uitvoering van het staande beleid zijn doorlopend, waarbij ervoor is gekozen om onderdelen van het landbouwbeleid mee te laten lopen met de herzieningen van het Omgevingsbeleid van 2024 en 2025. Wij hebben voor landbouw wel de ambitie om aanvullend beleid te formuleren. Dit betreft onder andere de vraag hoe we voldoende landbouwgrond beschikbaar houden die nodig is voor een toekomstbestendige

landbouwsector. Daarnaast zien we dat vanuit de gebiedsprocessen van het ZH-PLG nu meer inzicht ontstaat over wat aan beleidskaders nodig is om in de gebieden tot doelbereik te komen. Daarom werken we toe naar een Modulaire herziening landbouw, waarin we ook een visie op landbouw richting 2050 opnemen. De startnotitie daarvoor ontvangt PS in het tweede kwartaal van 2026.

3. *Erkent GS dat een uitvoeringsagenda zonder voorafgaande visie betekent dat beleidskeuzes al zijn gemaakt zonder dat Provinciale Staten daar kaders voor hebben gesteld?*

Antwoord

Nee, ieder kaderstellend besluit wordt door Provinciale Staten genomen. Met de Uitvoeringsagenda landbouw geven GS uitvoering aan het landbouwbeleid zoals dat is opgenomen in het provinciaal omgevingsbeleid. Provinciale Staten hebben de kaders hiervoor vastgesteld bij de Herziening Omgevingsbeleid 2024. Aanpassing van deze kaders gebeurt via herzieningen van het omgevingsbeleid.

Voedselvisie versus landbouwvisie

4. *Waarom wordt er wél een visie op de voedseltransitie ontwikkeld, maar niet een visie op de landbouwtransitie, terwijl de landbouwtransitie logischerwijs moet aansluiten op de voedseltransitie en omgekeerd?*

Antwoord

De Zuid-Hollandse voedselvisie betreft een beleidsverkenning. Anders dan voedsel is Toekomstbestendige landbouw een al bestaand beleidsdoel binnen het omgevingsbeleid. Een beleidsverkenning zoals de voedselvisie verkent mogelijke nieuwe beleidsopgaven en kan aanpassing van bestaande opgaven agenderen.

De voedselvisie omvat een aantal perspectieven, variërend van gezondheid van de inwoners, voedselverspilling, hoogtechnologische innovaties voor de eiwittransitie en toekomst van de boer. Deze perspectieven kaarten deels ook ambities aan die aan landbouwdomein raken. Hiermee biedt de voedselvisie een van de componenten voor de verdere ontwikkeling van het landbouwbeleid. De aanpassing van het landbouwbeleid loopt via herzieningen van het omgevingsbeleid, met als eerstvolgende een Modulaire herziening landbouw.

5. *Hoeveel agrarische grond is nodig om in 2030-2050 en daarna voldoende voedsel te blijven produceren bij extensievere - en natuur inclusievere landbouw, waarmee (ten minste) voldaan kan worden aan de uit de Voedselvisie voortkomende voedselvraag?*

Antwoord

Uit onderzoek blijkt dat voor voedselproductie gemiddeld 0,26 hectare landbouwgrond per inwoner nodig is, op basis van het huidige eetpatroon. Met het huidige aantal inwoners zou de beschikbare landbouwgrond in Zuid-Holland voor de eigen voedselbehoefte niet toereikend zijn.

De hoeveelheid agrarische grond die werkelijk nodig is, is afhankelijk van meerdere factoren. Naast het schaalniveau waarop je in de voedselbehoefte wilt voorzien, zijn factoren die invloed hebben onder meer: samenstelling dieet (percentage plantaardig en dierlijk), klimatologische invloeden, in- en exportbalans (denk aan soja), aantal inwoners, technologische oplossingen, etc. Deze mix van factoren en afhankelijkheden maakt dat het lastig is om hier een eenduidig antwoord op te geven.

Als Zuid-Holland beschikken we niet over voldoende ruimte om volledig zelfvoorzienend te zijn binnen de provinciegrenzen en zullen daarom altijd afhankelijk blijven van andere ontwikkelingen en gebieden.

6. *Hoe kan PS haar controlerende taak uitoefenen zonder een integrale landbouwvisie?*

Antwoord

Ieder kaderstellend besluit wordt door Provinciale Staten genomen. GS geven uitvoering aan het landbouwbeleid zoals dat is opgenomen in het provinciaal omgevingsbeleid. Daarnaast agenderen GS voornemens voor beleidsaanpassing via de Lange Termijn Agenda (LTA) Omgevingsbeleid. Die LTA wordt eveneens door Provinciale Staten vastgesteld. In de LTA is een Modulaire herziening landbouw geagendeerd, waarvoor de Startnotitie in het tweede kwartaal van 2026 aan Provinciale Staten ter vaststelling wordt voorgelegd.

Omgevingsbeleid en ruimte voor landbouwtransitie

7. *Hoeveel landbouwgrond is nodig om de landbouwtransitie, richting zoveel mogelijk grondgebonden bedrijfsvoering, te maken?*

Antwoord

Zie antwoord bij vraag 5. Dit hangt van veel factoren af om hier nu een gericht antwoord op te kunnen geven.

8. *Klopt het dat GS momenteel het omgevingsbeleid aanpast zonder expliciet rekening te houden met de ruimte die landbouw nodig heeft om de transitie te maken?*

Antwoord

Dat klopt deels. GS houden rekening met ruimte voor toekomstbestendige landbouw, door de onbebouwde ruimte, waaronder landbouwgrond, beter te beschermen tegen stedelijke ontwikkelingen. Dit met de bedoeling dat voldoende ruimte beschikbaar blijft voor prioritaire opgaven, waaronder de ontwikkeling van een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector. Daarnaast is in de omgevingsvisie opgenomen dat landbouwgrond door de provincie wordt beschermd om zo voldoende grond beschikbaar te houden voor een toekomstbestendige landbouw: voor voedselproductie, een realistische extensiveringsopgave en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Wat we kwalitatief en kwantitatief dan 'voldoende grond' vinden voor deze opgaven, ook in relatie tot ruimte die nodig is voor andere prioritaire opgaven, is nog niet ingevuld. Nadere uitwerking hiervan is voorzien in volgende herzieningen van het Omgevingsbeleid.

9. *Met welke tijdslijnen houdt GS rekening?*

Antwoord

Met de tijdslijnen die in de Lange Termijn Agenda (LTA) Omgevingsbeleid zijn vastgelegd. Die LTA wordt eveneens door Provinciale Staten vastgesteld. Hierin is geen landbouwvisie geagendeerd, wel een Modulaire herziening landbouw waarvoor de Startnotitie in het tweede kwartaal van 2026 aan Provinciale Staten ter vaststelling wordt voorgelegd.

JA21 maakt zich zorgen over afwaardering van agrarische grond, uitbreiding van NNN ten koste van agrarische grond en uitbreiding van hoeveelheid en breedte van overgangszones rond NNN- en/of N2000 gebieden

10. *Hoe wordt geborgd dat de hoofdfunctie "landbouw" blijft daar waar overgangs- en buffer zones worden ingesteld en/of uitgebreid zodat blijvende compensatie voor extra kosten vanwege beperkingen in gebruik mogelijk zijn en blijven?*

Antwoord

GS kunnen hier vooruitlopend op het gebiedsproces geen verdere uitspraken over doen. Dit is onderwerp van gesprek.

11. *Zijn er cijfers bekend over de vermindering in stikstofdepositie op beschermd natuurgebied als direct gevolg van het instellen van een buffer- en overgangszones rond N2000-gebied? Zo nee, waarom niet en zo ja, kunnen deze cijfers met PS gedeeld worden?*

Antwoord

De kennisnotitie "Ontwikkelingen stikstofdepositie Natura2000-gebieden Zuid-Holland" (bijlage 8 van vervolgaanpak SANE) bevat de cijfers over de depositie uit de directe omgeving van alle stikstofgevoelige N2000-gebieden voor verschillende afstanden. Afhankelijk van het reductiepercentage als gevolg van beleid in een eventuele overgangszone/ bufferzone zal een percentage hiervan gereduceerd kunnen worden.

12. *Zijn er cijfers bekend over de vermindering in stikstofdepositie op beschermd natuurgebied als direct gevolg van het eventueel verbreden van overgangszones rond N2000-gebied tov de huidige stand van zaken? Zo nee, waarom niet en zo ja, kunnen deze gegevens met PS worden gedeeld?*

Antwoord

Er zijn op dit moment in Zuid-Holland geen overgangszones voor de drukfactor stikstof rond N2000-gebied. In SANE introduceren we voor het eerst bij het Natura 2000-gebied *Nieuwkoopse Plassen & De Haeck* een overgangszone van 250 meter voor, specifiek het verminderen van stikstof. De depositie afkomstig uit opties voor eventuele overgangszones voor stikstofvermindering staan beschreven in bijlage 8 van SANE.

13. *Hoe borgt GS dat landbouwbedrijven voldoende fysieke en beleidsmatige ruimte krijgen om te verduurzamen en economisch levensvatbaar te blijven?*

Antwoord

In de OER die is opgesteld voor de Herziening Omgevingsbeleid 2025 is de impact van de voorgestelde beleidsaanpassingen op het agrarisch verdienvermogen inzichtelijk gemaakt en zwaar meegewogen in de totstandkoming van het door GS vastgestelde ontwerp. Onderdeel van deze Herziening 2025 is het voorstel om de onbebouwde ruimte, waaronder landbouwgrond, beter te beschermen tegen stedelijke ontwikkelingen. Dit met de bedoeling dat voldoende ruimte beschikbaar blijft voor prioritaire opgaven, waaronder de ontwikkeling van een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector.

In de omgevingsvisie is ook opgenomen dat de landbouwgrond door de provincie wordt beschermd om zo voldoende grond beschikbaar te houden voor een toekomstbestendige landbouw: voor voedselproductie, een realistische extensiveringsopgave en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Nadere uitwerking van deze beleidskeuze is voorzien in de Modulaire herziening landbouw. Verder is in het omgevingsprogramma opgenomen dat GS een flexibele houding aannemen bij het toestaan van experimenten voor multifunctionele en nieuwe vormen van landbouw.

14. *Hoe borgt GS dat landbouwgrond die buffer- en overgangsstroken/gebieden/zones rond N2000-gebied wordt, niet de hoofdfunctie “natuur” krijgt maar “landbouw” blijft? Alleen dan wordt “natuur” niet een steeds verder en uit zichzelf uitdijend gebied waarmee economische activiteit op gespannen voet staat en uiteindelijk steeds minder mogelijk zal zijn. Wat is het beleid van GS en voorziet GS wijzigingen in dit beleid?*

Antwoord

Overgangszones zijn bedoeld om bepaalde regels te koppelen aan activiteiten binnen de huidige functie, die een negatief effect hebben op de Natura 2000-gebieden. De impact van deze regels kan per gebied verschillen, in bijlage 6 van SANE wordt een globaal advies per drukfactor gegeven waarbij ook een toelichting wordt gegeven op de impact op de omgeving.

Bijvoorbeeld voor de drukfactor exoten kunnen er regels worden gesteld dat er intensiever exotenbeheer moet plaatsvinden, dit heeft impact op het beleid van de desbetreffende gemeenten.

Een ander voorbeeld is dat er regels gesteld worden aan het bemesten binnen een overgangszone, dit heeft impact op de bedrijfsvoering van agrariërs. Overigens is het eventueel wijzigen naar de functie natuur, bijvoorbeeld naar NNN, een bevoegdheid van PS.

Bescherming landbouwgrond in het omgevingsbeleid

15. *Hoe borgt GS dat landbouwgrond, met het oog op de Voedseltransitie en de (ontbrekende) Landbouwvisie voldoende wordt beschermd?*

Antwoord

Met de Herziening Omgevingsbeleid 2025 wordt de onbebouwde ruimte, waaronder landbouwgrond, beter beschermd tegen stedelijke ontwikkelingen. Daarnaast is in het beleid voor een toekomstbestendige landbouw de beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goede landbouwgrond expliciet benoemd bij de motivering van het provinciaal belang. Nadere uitwerking van beleid voor bescherming van voldoende landbouwgrond is voorzien in de Modulaire herziening landbouw.

De provincie werkt toe naar ruimtelijke programma's per gebied. Hierin wordt vastgelegd wat prioriteit heeft en waar en hoeveel ruimte er voor de verschillende opgaven wordt gereserveerd. Uitgangspunt hierbij is dat zorgvuldig wordt omgegaan met eventuele functiewijziging van landbouwgrond naar andere functies.

16. *Houdt GS door middel van een afwegingskader rekening met bescherming van landbouwgrond, ook, maar niet alleen, met het oog op voedselvoorziening, in het omgevingsbeleid?*

Antwoord

Het Ontwerp Omgevingsbeleid 2025 omvat hiertoe geen afwegingskader, anders dan de afwegingen die zijn voorgesteld om de onbebouwde ruimte, waaronder landbouwgrond, beter te beschermen tegen stedelijke ontwikkelingen. Nadere uitwerking voor het beschermen van landbouwgrond, onder meer voor voedselproductie, is voorzien in de Modulaire herziening landbouw. In de Startnotitie nemen we op welke beleidsopties we hiervoor voor ons zien.

17. *Kan GS inzicht geven in het verwachte effect van de, door Staatsbosbeheer onderschreven maatregel, om de hydrologie rond N2000 gebieden te wijzigen, op landbouwgrond en aangrenzende agrarische bedrijven?*

Antwoord

Het is ons niet helemaal duidelijk naar welke maatregelen hier verwezen wordt. Het beleid in de provincie Zuid-Holland voor de hydrologische maatregelen rondom de Natura 2000-gebieden is bedoeld om de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit te verbeteren. Het is per Natura 2000-gebied verschillend wat er nodig is en hierdoor ook per gebied verschillend wat de effecten van de te nemen maatregelen zijn. Dit wordt komend jaar verder uitgewerkt, onder andere via de ZH-PLG gebiedsprocessen.

18. *Kan GS inzicht geven in het verwachte effect van nog uit te werken maatregel “stroken en sleutelgebieden” en de in dat verband voorgestelde, te nemen, hydrologische maatregelen in overgangszones rond N2000 gebieden op landbouwgrond en aangrenzende agrarische bedrijven?*

Antwoord:

Ook voor deze vraag is het niet helder naar welke maatregelen verwezen wordt, graag verduidelijkende verwijzing naar de desbetreffende maatregel. In ons beleid hebben we het niet over “stroken en sleutelgebieden”.

19. *Hoe wordt het belang van “de natuur” in het Omgevingsbeleid en de Provinciale besluitvorming afgewogen tegen het belang van “de landbouw?” Kan SG ons daarover inlichten?*

Antwoord

Het provinciaal omgevingsbeleid vormt het kader voor deze afweging. Daarin is de ambitie opgenomen dat de provincie streeft naar een vitale balans tussen water, natuur en landbouw. Daarbij geldt dat de provincie een wettelijke taak heeft om planten en dieren te beschermen en daarvoor natuurgebieden moet begrenzen en beschermen (NNN en N2000). Voor landbouw is die wettelijke taak er niet. Buiten de beschermde natuurgebieden zijn toekomstbestendige landbouw en natuurherstel beide benoemd als prioritaire opgaven, wat betekent dat voor de realisatie van beide opgaven voldoende ruimte beschikbaar moet zijn. Waar mogelijk worden opgaven voor landbouw en natuur gecombineerd, bijvoorbeeld met agrarisch natuur- en landschapsbeheer, met weidevogelgebieden en andere ontwikkelingen naar een meer natuur inclusieve landbouw. Daar waar sprake is van niet-combineerbare belangen tussen natuur en landbouw moet een afweging plaatsvinden, die afhankelijk is van de opgaven en specifieke situatie in het betreffende gebied.

20. *Is GS het met JA21 eens dat er voldoende landbouwgrond moet zijn, met het oog op de toekomst van Nederland en de (strategische) voedselvoorziening, en dat landbouwgrond bescherming verdient? Zo nee, waarom niet en zo ja, op welke wijze is GS van plan dit te gaan doen?*

Antwoord

Ja daar zijn GS het mee eens. In de beleidskeuze Toekomstbestendige landbouw is opgenomen dat landbouwgrond door de provincie wordt beschermd om zo voldoende grond beschikbaar te houden voor een toekomstbestendige landbouw. En dat de provincie vruchtbare landbouwgronden zoveel als mogelijk wil behouden. Met het voorgenomen beleid in de Herziening 2025 beschermt de provincie landbouwgrond beter tegen bebouwing door stedelijke ontwikkelingen. Dit als onderdeel van de bescherming van de onbebouwde ruimte. GS willen voldoende landbouwgrond beschikbaar houden voor voedselproductie, een realistische extensiveringsopgave en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Verdere uitwerking hiervan is voorzien voor de Modulaire herziening landbouw.

